

ASİTE YAKLAŞIM

Prof. Dr. Şule Poturoğlu

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi

Gastroenteroloji Kliniği

Sunum planı

- Tanım
- Anamnez ve fizik muayene
- Parasentez ve asit sıvısının analizi
- Etiyoloji ve ayırıcı tanı
- Tedavi

Asit (askos)

Periton boşluğunda (yaprakları arasında) patolojik sıvı birikmesi

En sık sebebi siroz (% 80-85)

Asit gelişen sirotik hastada 2 yıllık sağ kalım %50 civarındadır.

Anamnez

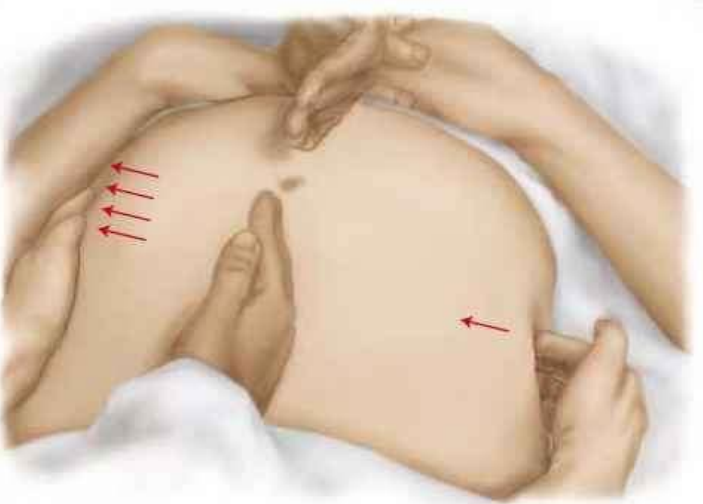
- Karın şişliği
- Bacaklarda ödem
- Halsizlik
- İştahsızlık
- Distansiyona bağlı künt bir karın ağrısı
- Dispne
  - Distansiyon
  - Kardiyak hastalık
  - Hidrotoraks
  - Hepatopulmoner sendrom

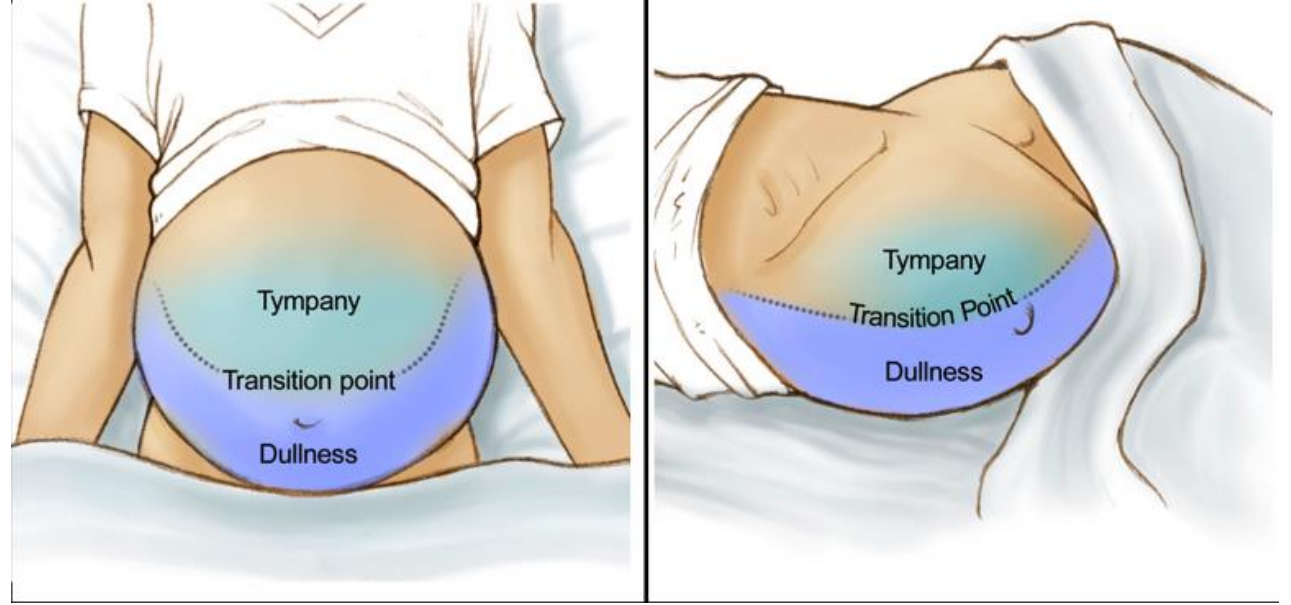
Fizik muayene

Fizik muayene

- Şişman hastalar
- Karında ağrı ve hassasiyeti olanlar
- Gebelik
- Karında kütle
- Gaz

- 1+ Dikkatli bir fizik muayene ile tesbit edilebilen asit-yer değiştiren matite
- 2+ Kolayca tesbit edilebilen asit-açıklığı yukarı bakan matite
- 3+ Gergin ("tense") yoğun asit-matitenin başlangıcı göbek altında veya daha yukarıda

Parasentez

İndikasyonlar

- Asit saptanan her hasta,
- Hastaneye yatırılan bilinen asitli hasta, asit infeksiyonu şüphesi (ateş, lökositoz, ensefalopati, hipotansiyon, asidoz)
- Açıklanamayan genel durum bozukluğu olan asitli hasta

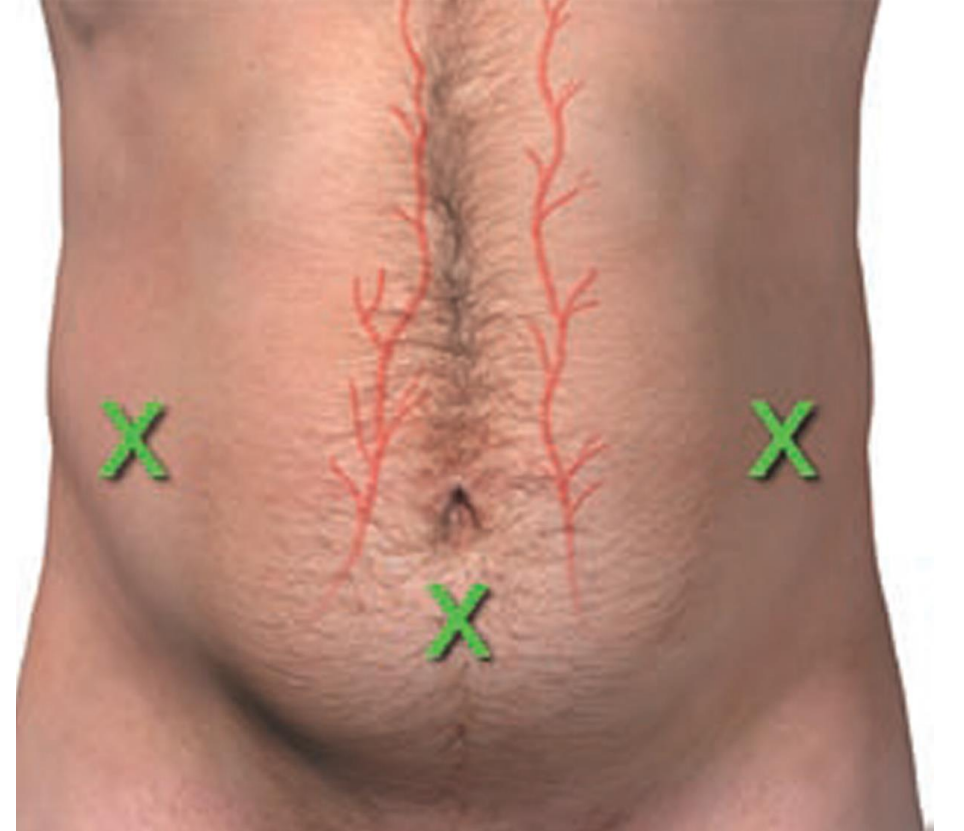
Kontrindikasyonlar

- Fibrinoliz
- Dissemine intravasküler koagülasyon

Parasentez

- Alt kadr nlar (sağ veya sol, veri yok)
- Skara yaklařmamalı
- Standart ięne, 22 no  elik ięne
- Sürekli aspirasyon yapmamalı
- Tanı amaçlı min 25 ml gerekir.

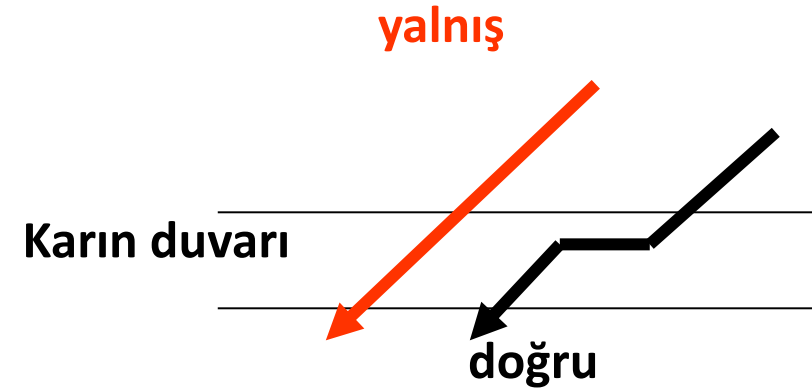

Terapötik veya tanısal paracentez öncesi protrombin zamanının ve trombosit sayısının rutin ölçümü, kan ürünlerinin infüzyonu önerilmez.

Parasentez

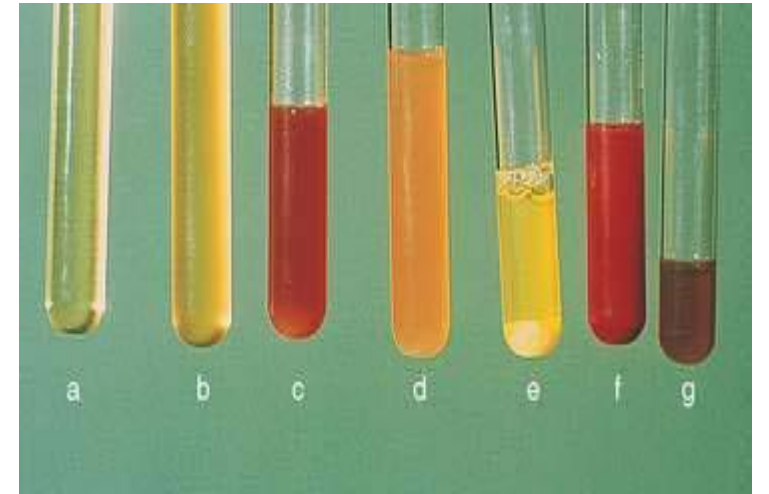
Kanama, infeksiyon, bağırsak delinmesi

Venöz dolgunluğu değerlendirilir!

Asit sıvısının analizi (görünüm)

- **Transparan ve hafif sarı:** $PNL < 1.000/mm^3$; Siroz, kardiyak asit
- **Kanlı:** Eritrosit $> 100.000/mm^3$; periton karsinomatozu (%10), tüberküloz peritonit ($< \%5$), pankreatik asit
- **Bulanık:** $PNL > 5000/mm^3$; asit enfeksiyonu
- **Kahverengi:** Biliyer asit
- **Opak-Süt gibi:** Trigliserit $> 1000 \text{ mg/dL}$; şilöz asit
- **Siyah:** Malign melanom

Asit sıvısının analizi

Bakteriyolojik

Sitolojik

Biyokimyasal

Asit sıvısının analizi (biyokimya)

- Serum-asit albumin farkı (**SAAF**) ilk başvurulacak en önemli testtir.
- **Yüksek SAAF (>1.1gr/dl) %97 doğrulukla yüksek hidrostatik basınç farkının (PöT) göstergesidir.**
- **Asit total protein < 2.5 gr/dl ise PHH olmadığını gösterir.**
- **Düşük SAAF (<1.1gr/dl) ise PHH olmadığını gösterir.**
- **Budd-Chiari sendromu düşünülmelidir.**
- Serumda yüksek globulin düzeyi (>5 gr/dl) asit globulin düzeyinin yüksek olmasına ve SAAF'te yalancı düşüklüğe neden olmaktadır.
- Düzeltilmiş SAAF = Hasta SAAF x 0.16 x [serum globulin (gr/dl) + 2.5] olarak hesaplanır.

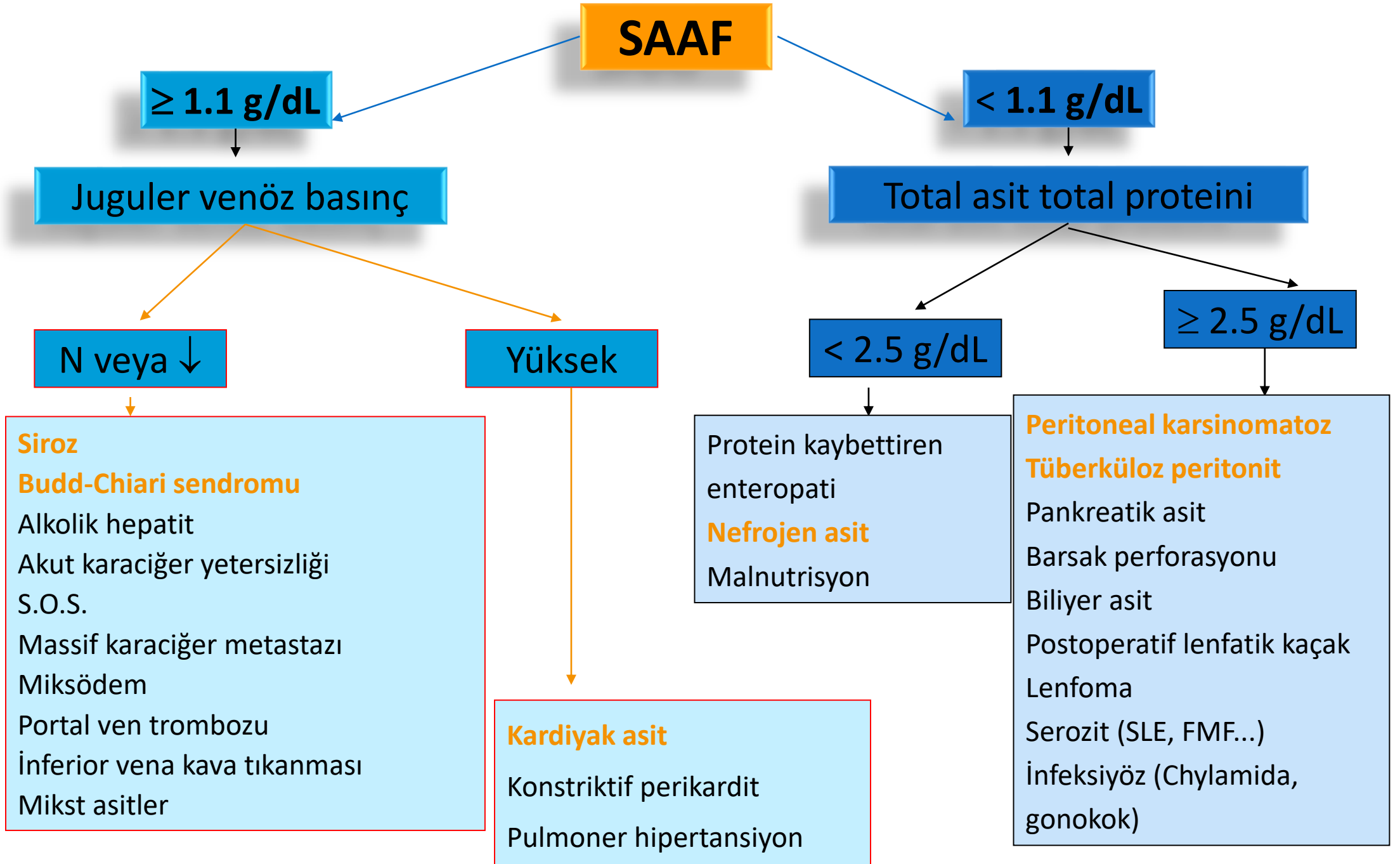
Asit ayırıcı tanısında SAAF

SAAF $\geq$ 1.1 gr/dl	SAAF $<$ 1.1 gr/dl
Siroz (%80)	Peritoneal karsinomatoz
Budd-Chiari sendromu	Tüberküloz peritonit
Kardiyak asit	Pankreatik asit
Nefrotik sendrom	Bağırsak perforasyonu
Alkolik hepatit	Nefrojen asit (diyaliz)
Akut karaciğer yetmezliği	Biliyer asit
Sinüzoidal obstrüksiyon sendromu	Postoperatif biliyer kaçak
Masif karaciğer metastazı	Lenfoma
Miksödem	Serozit
Portal ven trombozu	İnfeksiyöz
İnferior vena cava tıkanması	

Asitte ayırıcı tanı

T. prot ≥ 2.5 g/dL	SAAF > 1.1 g/dL	
	+	-
+	Budd-Chiari sendr Kardiyak asit VENÖZ DOLGUNLUK varlığını değerlendir!	Peritoneal Ca Tbc peritonit
-	siroz (%80) Nefrotik sendrom	Nefrotik sendrom

Yüksek proteinli, yüksek serum asit albumin farklı asit = Yüksek proteinli portal hipertansif asit

Asit sıvısının analizi (biyokimya)

LDH: Komplike olmayan sirotik asitte kan LDH düzeyinin yarısından azdır.

Kolesterol: Malign asitte kolesterol düzeyi > 48 mg/dl

Trigliserid: Şilöz ise düzeyi kandan yüksektir. Psödoşilöz ise normaldir.

Fibronektin: Malign asitte sirotik asitten daha yüksektir (sınır 75 ng/ml).

Glikoz:

Amilaz: Asit sıvısı amilaz düzeyi, kan amilaz düzeyinin yarısından azdır.

pH: <7.35 olması enfeksiyon varlığına işaret edebilir.

Laktat: >25 ng/dl olması enfeksiyon bulgusu olabilir.

Hiyaluronik asid: Mezotelyomalarda >25 mg/ml

CEA: Adeno Ca metastazında yükselir.

Mikst asit

- Portal hipertansiyon + diğer bir neden

SAAF yüksek, ancak total protein ve hücre sayısı da yüksek

Siroz + (Tbc veya Ca ...)

Asit sıvısının analizi (bakteriyoloji, sitoloji)

- Spontan asit infeksiyonunda PNL artmadan da kültürde üreme olabilir.
• **Lökosit sayımı $<500/\text{mm}^3$, PNL $<250/\text{mm}^3$**
(bakterasit veya monomikrobik nonnötrositik bakterasit)
- **Kültür**
- PNL artmış hem de kültürde üreme olmayabilir.
• **Gram boyama**
(kültür negatif nötrositik asit)
- Hem PNL artmış hem de kültürde üreme görülebilir.
(spontan bakteriyel peritonit)

Peritonun infiltre olduğu durumlarda sitoloji hemen daima pozitif sonuç verir fakat peritonu tutmayan malignitelerde negatif kalabilir.

Asitte hücre

- ❖ Total lökosit $< 500/ \text{mm}^3$, **PNL $< 250/ \text{mm}^3$**
- ❖ Total hücre sayısı diürez ile artar.
- ❖ PNL sayısı değişmez.
- ❖ Travmatik parasentezde (Eritrosit $> 50.000/ \text{mm}^3$ ise 1 PNL /250 eritrosit oranında azaltılır)

Kültür

- Hasta başında
- 2 hemokültür ortamına
- > 7 mL

Sitoloji

- 50 mL'den fazla örneklemede;
  - 1 örnekte % 82.8
  - 2 örnekte % 93.3
  - 3 örnekte % 96.7

Asit analizine pratik yaklaşım

Rutin	Bazı durumlarda	Gerekli	Gereksiz
Lökosit (PNL) sayısı	Kültür	Gram boyama	pH
Total protein	Sitoloji	Amilaz	Laktat
Albumin	LDH, ADA	Tümör göstergeleri	Kolesterol
SAAF	Trigliserid	Glikoz	Fibronektin

Asit ve görüntüleme

- Ultrasonografi non-invazif olup 100 ml kadar sıvıyı bile saptayabilecek duyarlılıktadır.
  - Doppler USG'de portal sistem hakkında detaylı bilgi sağlar.
  - Bilgisayarlı tomografi
  - Manyetik rezonans görüntüleme ancak ayırıcı tanıda ve asite sebep olabilecek nedenlerin ve özellikle malign olguların saptanmasında daha duyarlıdır.
  - Laparoskopi ile şüpheli lezyonlar ve peritondan biyopsi alınabilir.
-

OPEN ACCESS

Guidelines on the management of ascites in cirrhosis

Guruprasad P Aithal ,^{1,2} Naaventhana Palaniyappan,^{1,2} Louise China,³
Suvi Härmälä,⁴ Lucia Macken ,^{5,6} Jennifer M Ryan,^{3,7} Emilie A Wilkes,^{2,8}
Kevin Moore,³ Joanna A Leithead,⁹ Peter C Hayes,¹⁰ Alastair J O'Brien ,³
Sumita Verma^{5,6}

Aithal GP, *et al.* *Gut* 2021;**70**:9–29. doi:10.1136/gutjnl-2020-321790

Asit tedavisi

Düşük albumin gradiyentli (SAAF<1.1 g/dL) asit

Primer nedene yönelik tedavi

Terapötik parasentez

Yüksek albumin gradiyentli (SAAF $\geq$ 1.1 g/dL) asit

Klasik asit tedavisi

İlk adım tedavisi : Tuz kısıtlaması, diüretik tedavi

İkinci adım tedavi : Terapötik parasentez

Refrakter asit tedavisi

Klasik asit tedavisi

- Yatak istirahati
- Diyetle tuz kısıtlaması
  - 5-6.5 g/gün (87-113 mmol/gün) den az
  - Serum Na' u < 125 mEq/L olmadıkça su kısıtlanmaz (1-1.5 L/gün) (genelde < 110 mEq/L ise semptomatik)
- Diüretik tedavi
- Terapötik parasentez
- Primer hastalığa yönelik tedavi (Alkolün terki, D-penisillamin...)

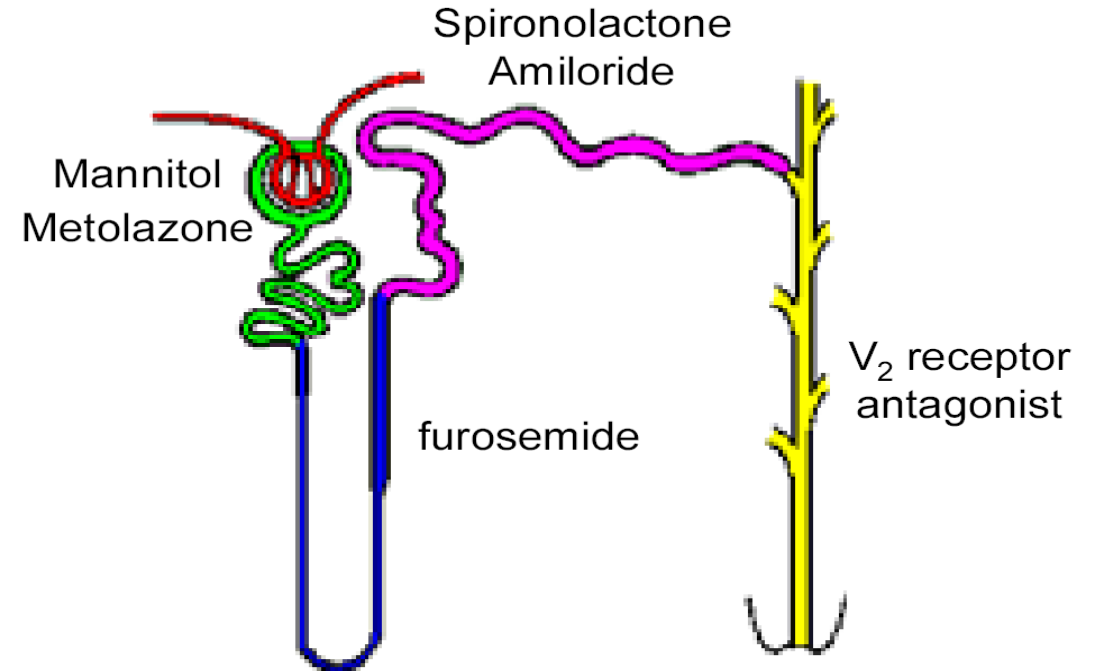
- Hipertonik sodyum klorür (%3) uygulaması, şiddetli semptomatik akut hiponatremi olanlar için ayrılmalıdır. Serum sodyumu yavaşça düzeltilmelidir.

Günlük idrar sodyum;

- >25 mEq ise, diyetle Na kısıtlaması
- 5-25 mEq ise, distal diüretikler
  - *Spironolakton*
  - Triamteren
  - Amilorid
  - Tiazidler
  - Klortalidon
  - Metozalon
- <5 mEq ise, distal ve loop diüretikler
  - *Furosemid*
  - Bumetanid
  - Etakrinik asid

Loop diüretikler

Diüretik tedavi

- Spironolakton 100 mg, po (öncelikle) → max. 400 mg
- Furosemid 40 mg, po (sonra) → max. 160 mg
- Yanıtın değerlendirilmesi ort. 4 gün
- Doz artımı 3-5 günde bir olmalı

Diüretik tedavide izlem

- **Kilo kaybı**

- Ödemsiz hastada < 0.5 kg/gün, ödemli hastada < 1 kg/gün olmalı

- **Klinik**

- Hepatik ensefalopati, ortostatik hipotansiyon

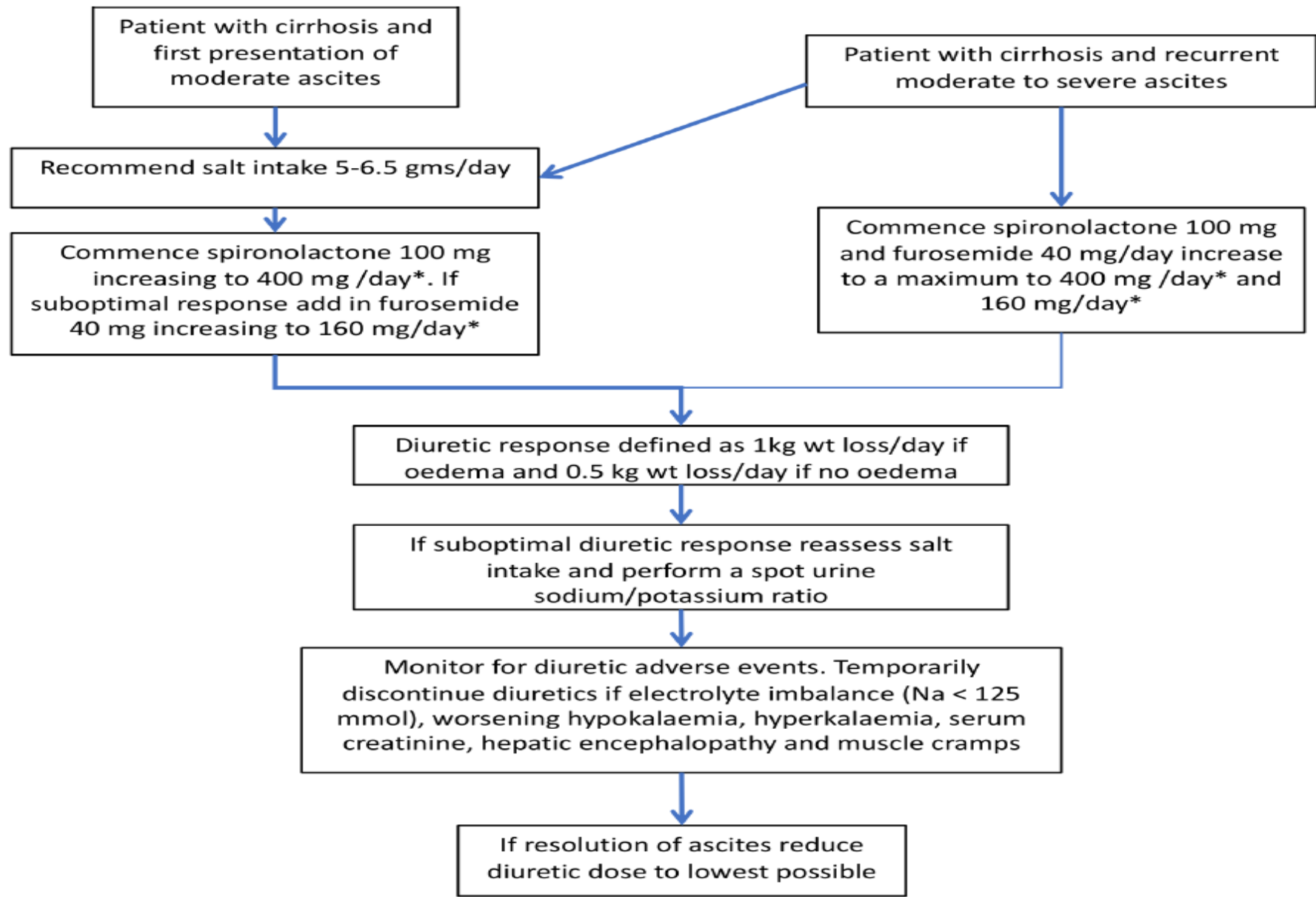
- **Laboratuvar**

- Elektrolitler, üre,

Diüretik tedavinin yan etkileri

	Spironolakton	Furosemid
Hiperpotasemi, metabolik asidoz	+	-
Hipopotasemi, metabolik alkaloz	-	+
Azotemi	+	+++
Jinekomasti	+	-
Ototoksisite	-	+

* These maximal diuretic doses are often not achieved in clinical practice

Approach to the use of diuretics in the management of ascites in patients with cirrhosis.

Diüretik tedavisinin kesilmesi

- **Hepatik ensefalopati**
- **Progressif azotemi**
  - Serum kreatinini >2 mg/dL
- **Ciddi elektrolit dengesizliği**
  - Serum Na' u < 125 mEq/dL
  - Serum K'u > 6 mEq/L veya < 3 mEq/L

Terapötik parasentez

- Büyük volümlü parasentez ($> 5\text{ L}$)
- Total parasentez
- Parasentez ve iv albumin (5-10, **6-8 g/L**)
- Parasentez ve diğer plasma genişleticiler
  - Dextran-70 (8 g/L)
  - Hemaecel (%3.5, 150 ml/L)

Asit tedavisinde başarı oranı

Refrakter (Dirençli) asit

Maksimum dozda diüretik tedaviye rağmen yanıt alınamayan hastalar

Diüretik tedaviye dirençli (resistant) hasta

Komplikasyonlar nedeniyle diüretiklerin maksimum dozlara çıkarılamadığı hastalar

Diüretik tedaviyi tolere edemeyen (intractable) hasta

Dirençli asit

- Yaşam süresi
  - Asitli hastada
    - 1 yıl % 85
    - 5 yıl % 56
  - Dirençli asitli hastada
    - 2 yıl % 50

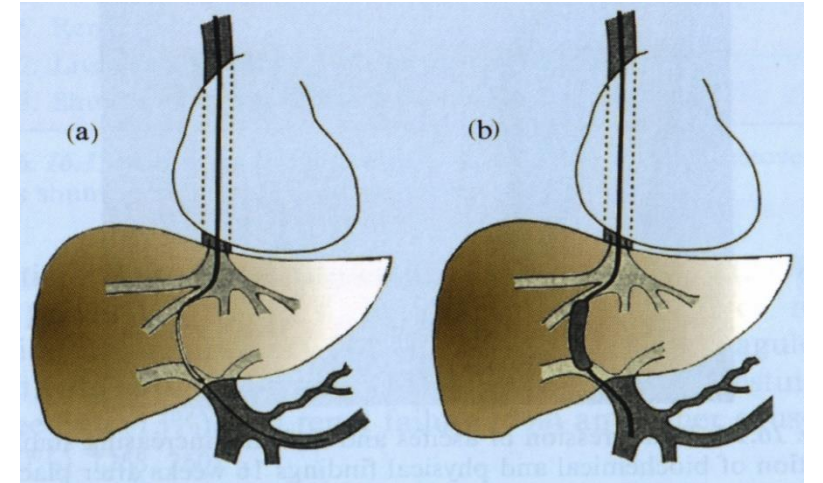
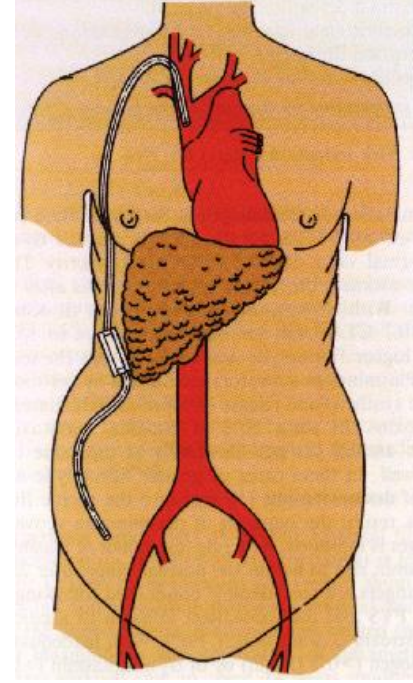

Planas, Clin Gastroenterol Hepatol 2006;4:1385-94

Wong, Clin Liver Dis 2001;5:819-32

Refrakter asit tedavisi

- Parasetez
- Dirençli asitte vaka bazında midodrin kullanımını düşünmek uygun olabilir.
- Porto-kaval şant
- Peritoneo-venöz şant (Denver / LeVeen)
- Ekstrakorporeal ultrafiltrasyon+asit sıvısının reinfüzyonu
- TIPS
- Karaciğer transplantasyonu

ASİT ÖRNEKLERİ

Komplike olmamış sirotik asit

- SAAF >1.1 gr/dL
- T. Protein <2.5 gr/dL
- PNL <250/mm³

- Glukoz <100 mg/dl
- LDH <serum LDH
- Triglisericid <100 mg/dl

Spontan asit infeksiyonlu sirotik asit

- SAAF >1.1 gr/dl
- T. Protein <2.5 gr/d (genellikle < 1 g/dL)
- PNL >250/mm³
- Kültür pozitif

- Glukoz <100 mg/dl
- LDH <serum LDH
- Trigliserid <100 mg/dl

Peritoneal Karsinomatoz

- SAAF <1.1 gr/dL
- T. Protein >2.5 gr/dL
- PNL değişken
- Total hücre değişken, genellikle yüksek ve mononükleer
- Glukoz <100 mg/dL
- LDH >serum LDH
- Sitoloji (+), 3 örnekten biri %97 pozitif
- Hemorajik %10

Tüberküloz peritonit

- SAAF <1.1 gr/dL
- T. Protein >2.5 gr/dL
- Lökosit >500 mm³ (lenfosit hakim)
- PNL değişken
- LDH >değişken
- Glukoz <100 mg/dL
- Direkt boyama ve kültür sıklıkla negatif

■ **Kesin tanı laparoskopi + biyopsi**

Tüberküloz ile komplike sirotik asit

- SAAF >1.1 gr/dl
- T. Protein >2.5 gr/dL (sıklıkla)
- Lökosit >500 mm³ (lenfosit hakim)
- PNL değişken

- LDH değişken (> 90 U/L)
- Glukoz <100 mg/dL
- Gram boyama ve kültür sıklıkla negatif

Budd-Chiari sendromu / kardiyak asit

- SAAF >1.1 gr/dL
- T. Protein >2.5 gr/dL
- Lökosit <500/mm³
- PNL <250/mm³

Peritoneal karsinomatoz + massif karaciğer metastazı

- SAAF > 1.1 gr/dL
- T. Protein değişken (% 40 >2.5 gr/dl)
- Lökosit > 500/mm³
- PNL > 250/mm³
- Sitoloji (+) (3 örnekte pozitiflik >%95)
- Hemorajik asit %67